

Palvelujen luokitukset

Nyky- ja tavoitetila sekä etenemispolku

Sote-luokitusstrategiaavalmistelun yhteydessä päivitetty
Juha Mykkänen, Persephone Doupi, Mikko Härkönen, THL

18.2.2021

”

Tausta, nykytilanne ja käynnissä olevat palvelujen luokitteluun liittyvät hankkeet

Taustaa

- Palvelujen luokittelu monessa hankkeessa ja palvelussa jatkuvasti ja edelleen ajankohtainen aihe
- Sote-luokitusstrategian valmistelun alkuvaiheessa tunnistettiin yhtenä kansallisena selkeytyskohteena
  - Saatavilla suuri määrä yhteensopimattomia luokituksia, ”jokainen tarve tuottaa helposti uuden”
  - Osin päällekkäisiä luokituksia, joita tulisi pystyä sovittamaan yhteen huolimatta eri lähtökohdista
- Luokitusstrategian ”tavoitetila” ja ”toimenpiteet” tarkennukset ajankohtaisia: mahdollisuus viestiä / vahvistaa kansallinen tahtotila osana tätä
- Tämän materiaalin tarkoituksena koota sote-palvelujen luokittelujen tämänhetkiset aktiviteetit ja näkemyksiä etenemiseen
- Muodostettu näkemys ja ehdotuksia etenemiseen palveluluokitusten tahtotilasta
  - ”ensin tavoite ja suunta, sen jälkeen toimenpiteet ja organisointi”
  - organisointi- resursointi- ym. yksityiskohtia tarkennettava toimeenpanon näkökulmasta

Palvelujen sisältöä* kuvaavat luokitukset, nimikkeistöt ja ryhmittelyt

1. Valvira - Valveri-rekisterin palvelualueat 2. Sote-palvelunimikkeistö 3. Sosiaalihuollon palvelutehtävälukitus 4. Sosiaalipalveluiden luokitus 5. Terveysalan palveluluokitus 6. Hilmo - Palvelualueat 7. Hilmo - Terveystenhoollon erikoisalat 8. PTHAVO - Palvelumuoto 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluluokitus (mahdollisesti pohjana jatkokäytölle) 10. Palvelutapahtuman palvelujen luokitus (jäänyt keskeneräiseksi) 11. Suomi.fi-palvelutietovarannon pohjakuvaukset, mm. Toimialaluokitus 2008 / Tilastokeskus 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaluokitus (sis. TOL 2002) 13. Julkisten palvelujen luokitus / VRK 14. Julkisen hallinnon palveluontologia 15. Aura-talousspalveluluokitus (ent. JHS 200 Kuntien ja kuntayhtymien palveluluokitus ?) 16. JHS 206 maakuntien palveluluokitus	17. Sote KA-kuvausten ”Palvelut” kuvaukset 18. Sote-tietopakettien ryhmittely ja tasot 19. STM – Terveystenhoollon tehtävälukitus 20. Sosiaalihuolto – Saavutettavan palvelun tyyppi 21. Erikoisalan.fi • Useat saatavilla esim. THL/Kela koodistopalvelun tai muiden kanavien kautta • Useita valmisteltavana eri prosesseissa • Useissa näistä myös muita näkökulmia (jopa pääluokittelutekijöintä) kuin tuotettavan palvelun <u>sisältö</u> • Lisäksi käytetty esim. PTV palvelujen ilmoittamisessa shp omia erikoisalanluokituksia • Hyvin ”erikokoisia” laajuudeltaan (7-927 nimikettä) ja kirjavia käyttökohteiltaan • Lisäksi palvelujen muuhun kuin ”sisällön” kuvailemiseen monia luokituksia ja kuvaustapoja (useita esim. HILMO-kokonaisuudessa): • Ks. Seuraava kalvo • * = ainakin osa luokituksen tai nimikkeistön sisällöstä kuvaa sitä, mikä on asiakkaan saaman palvelun ”sisältö” pohjautuen esim. säädöksiin tai tarvittavaan toimialan / erikoisalan / palvelutarpeeseen / asiantuntemukseen

Palvelujen muita näkökulmia kuin sisältöä kuvaavia luokituksia

- Lisäksi palvelujen muuhun kuin ”sisällön” kuvailemiseen monia luokituksia ja kuvaustapoja (ryhmittely ”laajasti sisältöä tulkiten”):
  - **Kohderyhmä** / kohde
    - Hilmo – Kävijäryhmä
    - PTHAVO – Kävijäryhmä
    - Psykologipalvelu – Työskentelykohde (myös yhteiskunta / väestö)
  - Asiakkaan ja ammattilaisen kohtaamisen tapa
    - THL – Asiointitapa
    - Sosiaalihuolto – Asiointitapa
    - Hilmo – Yhteystapa
    - (Toimenpideluokituksen lisäkoodit)
  - Palvelun tuottamisen tapa
    - THL – Sosiaali- tai terveyspalvelujen tuottamistavat
    - Julkisten palvelujen tuotantotapaluokat (suomi.fi)
    - eArkisto - Palvelutapahtuman laji
    - AR/YDIN – Palvelutapahtumaluokitus
    - Psykologipalvelu - Palvelukonteksti
  - Kiireellisyys
    - Hilmo - Hoidon kiireellisyys
    - Hoitoon pääsy – ESH vastaanottajan arvioima kiireellisyys
    - AR – Lähetteen kiireellisyysluokka
- Sosiaalihuolto – Sosiaalihuollon kiireellisyyden arvio
  - (ENSIH – Hoidon kiireellisyys, ENSIH - Tehtäväkiireellisyys)
- Toimenpiteet / tarkempi prosessi
  - Kuntaliitto - Radiologinen tutkimus- ja toimenpideluokitus
  - THL - Toimenpideluokitus
  - THL - Suun terveydenhuollon toimenpideluokitus
  - PTHAVO - Perusterveydenhuollon avohoidon toimintoluokitus (SPAT)
  - AR/YDIN – Toimenpiteen tyyppi
  - AR/YDIN - Diagnoosin /toimenpiteen ensisijaisuus
  - ENSIH – Ensihoitotoimenpiteet
  - Sosiaalihuolto - Lastensuojeluilmoitusta seuranneet toimenpiteet, Lastensuojelun rajoitustoimenpiteen laji, Rajoitustoimenpiteet kehitysvammaisten erityishuollossa, Sosiaaliasiamiehen toimenpide...
  - Psykologipalvelu – Psykologityön muoto
  - Psykologipalvelu – Psykologityön vaihe
- Muita
  - Hilmo – hoidon haittavaikutus
  - Kanta-palvelut - Potilasasiakirjan rekisteritunnus
  - Psykologipalvelu – Psykologityön vaikuttamisen tavoite
  - tuottajatyypit, tuotantotapa...
  - **Yksiköiden** luokittelussa käytettävät luokittelut, esim. hoitopaikan tyyppi, palvelun saatavuus, hoidon intensiivisyys, henkilökuntamäärä, käyntimäärät, asiakaspaikkojen määrät

Käynnissä olevaa työtä palvelujen luokitteluihin liittyen

Tilanne 02/2021

- Valtava-projektien työ
  - PTH hoitopääsy, Kanta ja rekisterit-harmonisointi, Talous- ja toimintatietojen yhteensovittaminen, Datapohjainen valvonta, Vanhuspalvelujen henkilöstömitoitus ja toimintakyky, Sosiaalihuolto
- Virta-hankkeen työ
  - Järjestäjän tietomalli ja jatkotarpeet
  - Mm. ehdotus uudesta palvelutapa-koodistosta / Espoo
- HILMO - luokitukset
- Kansallisesti kerättävän asiakaspalautteen sisällölliset määrittelyt
- STM asetusvalmistelu sote-käyttövaltuuksien perusteista
- Etäpalvelujen kirjaamisen kansallinen ohjeistus (COVID-19 valmiusryhmä)
- Hoidon jatkumon hallinta ja seuranta (siirtynyt jatkokonseptointiin ”palvelutapahtumien luokittelusta”)
- Soteri-työ (hanke käynnistymässä uudelleen)
- Sähköisten ajanvarausten toteutustarkennukset / varaustuotteiden luokittelu (asiointipalvelut, Omaolo, Kanta, HL7, THL)
- Hoitotyön vertaiskehittämisverkoston (HoiVerKe) ehdotus yksikkötyyppiluokitteluksi
- Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman palvelujen kuvaamisen tarpeet
- Sosiaalipalvelujen ja sosiaalihuollon palvelutehtävien luokitusten käyttöönotot ja mahdollinen jatkokehitys
- Palvelutietovarannon (PTV) palvelujen luokittelun ja kuvaamisen täsmennykset
- Arviointitoiminnassa (mm. KUVA-indikaattorit) käytettävät palvelujen kuvaamisen ja luokittelun tavat
- Palveluluokitusten suhde mm. tarkemmin toimintaa kuvaaviin toimenpideluokituksiin

Palvelujen luokittelujen tunnistettuja käyttökohteita

- Palvelun löytäminen, palvelun hakeutuminen, palvelun käyttö ja asiointi (asiakas)
- Palvelun tuottajan rekisteröityminen ja toimilupa
- Palvelujen tuottajien valvonta
- Palvelujen ja kustannusten suunnittelu, seuranta ja rahoittaminen eri toimijoiden välillä (mm. valtionosuuskriteerit)
- Palvelutuottajan sisäinen kustannuslaskenta ja tuotteistaminen
- Maksatus ja rahaliikenne
- Asiakasprosessin hallinta
- Kansalaisen valinnanvapaus (sama palvelu eri tuottajilta)
- Asianhallinta ja arkistotoimi
- Pääsynhallinta ja käyttöoikeudet
- Tilastojen ja rekisteritietojen tuottaminen ja hyödyntäminen
- Palvelujen arviointi (arviointitoiminto)
- Yksiköiden luokittelu mm. laadun ja henkilöstön työtyytyväisyyden näkökulmasta
- Kehittämistoiminnan ohjaus ja tutkimustoiminta

Käyttötarkoitukset eivät ole toisistaan erillisiä, mutta painotuseroja löytyy

Palvelujen luokittelujen käyttäjäryhmät

- Kansalaiset / asiakkaat
- Palveluiden tuottajat
- Palvelujen järjestäjät
- Rahoittajat ja maksajat
- Valvontaviranomaiset
  - Esim. Valvira, AVIt...
- Tilastoviranomaiset ja tilastojen hyödyntäjät
- Palvelujen arvioijat
- ...

18.2.2021

Esimerkki: Valtava-hankkeen vaatimukset ja periaatteet

[taustaa: ks. Valtava-hankkeen tietoarkkitehtuuryö, sote-tietoarkkitehtuurin ohjausryhmä 17.9.2020](#)

Tietorakenteiden yhtenäistäminen ja niiden toimeenpano

• Kansalliset tietomäärittelyt on harmonisoitu siten, että tiedot voidaan kertakirjata luontevasti osana palveluprosesseja • Kansalliset kirjaamisohjeet on yhtenäistetty kertakirjaimisen tavoitteen mukaiseksi. ei erillisiä kirjausohjeita eri käyttötarkoituksiin	• Maakuntien tiedolla johtamiseen tarvittavat keskeisimmät tietomäärittelyt on laadittu ja viety koodistopalvelimelle (esim. sanastot, palveluluokitukset) • Erilliskeruita edellyttävien määrittelyiden määrää on vähennetty merkittävästi ja ne on harmonisoitu osaksi asiakas- ja potilaskertomusrakenteita • Erilliskeruiden kirjaamisohjeet on yhdistetty osaksi asiakas- ja potilaskertomuksen kirjaamisohjeita harmonisoitujen määrittelyiden mukaisesti	• Erillistiedonkeruiden määrittelyt pääosin harmonisoitu osaksi asiakas- ja potilaskertomusmäärittelyitä • Erilliskeruiden kirjaamisohjeista pääosin luovuttu

Valtava-hankkeen projektit

Substanssilähtöiset

- Diabetesrekisterin tietoallaspilotti
- Rokotusrekisteri –pilotti
- **Kansalliset laaturekisterit**
- Potilastiedon arkisto tietoaltaaseen
- **Sosiaalihuollon rekisteri**
- **Ensihoito**
- **Perusterveydenhuollon raportoinnin laajennus**
- **Kanta ja rekisterit harmonisointi**
- **Vanhuspalvelujen henkilöstömitoitus ja toimintakyky**
- **Talous-, toiminta- ja henkilöstömitoituksen yhteensovittaminen**
- **Palvelunjärjestäjän tietojohdamisen vähimmäistietosisältö**
- Datapohjainen valvonta
- Valvonnan tuottamat tiedot

Kaikkia tai lähes kaikkia substansseja koskevat:

- Tavoitearkkitehtuuri
- **Tietotuotantomalli**
- **Tietorakenteet ja koodistot**
- Metatiedot
- **Kirjaamisen laatu**
- Raportointipalvelu
- Tietoikkuna

Esimerkki: AURA: Kuntien ja kuntayhtymien palveluluokitus (JHS 200)

- Taloustietolaki-paketti, tarkentavat asetukset ja julkisen hallinnon taloustietojen ylläpidon yhteistyöryhmä 2020
  - Yhteistyöryhmä varmistaa taloustietojen käsitteiden yhteentoimivuuden yli hallinnonalojen
- Ohjeistukset AURA-käsikirja ja Valtiokonttori.fi –sivusto, koulutuksia, ohjevideoita, neuvontapalvelua
- Palveluluokka on yksi tietomallin ulottuvuus. Erityisesti **kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot palveluluokkakohtaisesti (KKTPP)** -raportointikonaisuudessa raportoidaan palveluluokkakohtaisesti toteutuneet talouden tiedot palveluluokittain ja tileittäin sekä sektoreittain.
- Palveluluokan mukainen **raportoitava tieto** voi muodostua laskentatunnisteen osista kuten **tuotteista, kustannuspaikoista, tulosyksiköistä tai muista laskentatunnisteista tai näiden yhdistelmistä.**
- Luokitus kattaa sekä lainsäädännön kunnille asettamat tehtävät että kuntien itselleen ottamat tehtävät.
- Palveluluokitus soveltuu taloustietojen ja palveluiden kustannusten tarkasteluun **eikä asianhallintaan.**

Lähde: P. Kokko

vastaavantyyppisiä taustoja kaikilla edellä mainituilla luokituksilla

”

Yhteensovittamisen tarpeet ja etenemispolku

Miksi palvelujen luokituksia tulisi pyrkiä sovittamaan yhteen?

- Sote-uudistuksessa tarpeita myös palvelujen jäsentämiseen
- Kyse samoista palveluista
- ...mutta toimija- tai tarkastelukulma ohjannut tilanteeseen, jossa juuri kyseisestä näkökulmasta luotu luokitus on ”ainoa sopiva” kussakin käyttökohteessa
- Nykytilassa vertailtavuus heikkoa
- Nykytilassa yhteentoimivuus olematonta tai hankalaa / tapauskohtaista
  - Joitakin ”kahdenvälisiä” vastaavuusmäärittelyjä olemassa
  - Yhteensovittamistarpeita verkostoissa kuitenkin entistä enemmän
- Nykytilassa ymmärrettävyys ja selkeys haasteellista (erityisesti yksittäisiä luokituksia laajemmassa kokonaisuudessa)
- Nykytilassa ylimääräistä työtä - kuinka monella tavalla yksi ja sama palvelu (tai yksikkö) on nykytilassa luokiteltava?
  - Moninkertainen luokittelu vaikeuttaa myös kertakirjaamista

Etenemisvaihtoehdot

- Vaihtoehtoja:
  1. Yrittää pakottaa ”kaikki yhteen luokitukseen” (asiantuntija-arviot: ei onnistu)
  2. ”Modulaarinen malli”: perusluokituksista yhdistelemällä eri käyttötarkoituksiin luokituksia, joiden välillä yhteensopivuutta
  3. Nimikkeistö-tyyppinen lähestymistapa: kaikki kootaan isoon nimikkeistöön (päällekkäisyydet sallitaan), josta muodostetaan käyttötarkoituksikohtaisia osajoukkoja
  4. Jatkaa yhä uusien luokitusten kehittämistä ja lisätä tapauskohtaisten vastaavuuksien määrittelyä joidenkin niistä välillä

Tarkennukset 01-02/2021

- THL-tasolla käyty läpi etenemismahdollisuuksia, mukana useita eri näkökulmia edustavia asiantuntijoita
- Modulaarinen etenemistapa saanut kannatusta:
  - tunnustetaan pieni määrä yhteisiä toisensa pois sulkevia luokittelutekijöitä
  - ja kuvataan keskeisiä luokituksia niiden kautta
  - siten että keskeisimpiä palvelujen / niitä tuottavien yksiköiden luokituksia **jää edelleen käyttöön** (sellaisenaan tai muokattuna)
  - mutta niiden välille löytyy vastaavuuksia / vastaavuudet yhteisten luokittelutekijöiden kautta
  - myös uusia luokitteluja olisi mahdollista edelleen perustellusti tuottaa, mutta kansalliseen käyttöön VAIN määritellen vastaavuudet yhteisiin pohjaluokituksiin, joiden kautta varmistetaan yhteensopivuutta ja yhteensovitettavuutta
  - sisältöluokituksissa hierarkkinen top-down lähestymistapa ainoa realistinen yhteisen pohjan saavuttamiseen?
  - huomioitava ja tehtävä päätöksiä mm. sovittaminen muihin kehittämisspolkuihin,

Vrt. julkisen hallinnon palvelujen ja palvelutuottajien luokittelutekijöitä

(palvelutietovarannon pohjakuvauksissa)

- Julkisten palvelujen tuottajatyypiluokat
  - 8 luokkaa, 2 tason hierarkia
- Julkisten palvelujen tuotantotapaluokat
  - 4 luokkaa: itse tuotetut, ostopalvelut, palvelusestelillä maksetut, muut
- Julkisten **palvelujen** luokitus
  - 221 koodia
- Julkisten palvelujen elämäntilanneluokat
  - 19 koodia
- Julkisten palvelujen **kohderyhmäluokat**
  - 17 koodia
- Toimialaluokitus 2008 / Tilastokeskus
  - 1805 koodia

Muita esimerkkejä modulaarisesta mallista

Ainakin seuraavissa kokonaisuuksissa tunnistettu modulaarisuuden pohjia ja mahdollisuuksia:

- HILMO-kokonaisuuden palveluja ja kontakteja / asiointia kuvaavat tiedot ja luokitukset (ainakin 11 palvelujen sisältöä, alaa, muotoa, yhteystapaa, kävijäryhmää jne. kuvaavaa luokitusta)
- Hoitotyön vertaiskehittämisen verkoston yksikkötyyppiluokittelussa tunnistettavissa ainakin kohderyhmät, asiointitavat, erikoisalajat sekä yksikköä kuvaavia tyyppi-, intensiivisyys- ja saatavuusluokkia
- Sosiaalihuollon palvelut / palvelutehtävät ja eri palveluja tarkemmin kuvaavat luokitukset
- Tietorakenteiden palvelua kuvaavat tietoelementit:
  - Esim. tietomallistandardien palvelu-tietokokonaisuuksien elementit
  - Esim. psykologian palvelukonteksti (ympäristö jossa tuotetaan), työskentelyvaihe, työskentelymuoto, psykologian muoto

(ei yksityiskohtia tässä esityksessä)

Palvelujen luokitukset ja nimikkeistöt: tavoitetila (päivitetty luonnosteksti / luokitusstrategia)

- Tavoitetila:
  - Ei yhtä kaikenkattavaa luokitusta, joka voisi vastata kaikkiin käyttötarpeisiin
  - Keskeisten palveluluokitusten tulisi muodostaa **yhteensopiva kokonaisuus**
    - Toisiaan täydentävien pääluokittelutekijöiden kautta
    - Pääluokittelutekijöiden pohjana nykyiset modulaarisimmat luokitukset ja nimikkeistöt
  - **Tarkennus siitä, mitkä luokitukset ja käyttökohteet ainakin tulevat mukaan yhteensovitettuun kokonaisuuteen**
    - Mukaan ne keskeiset luokitukset joissa yhteensopivuudesta merkittävimmät hyödyt JA pystytään määrittelemään kunkin luokan vastaavuudet pääluokittelutekijöihin
    - Oletusarvoisesti ei edelleenkään kaikkia käyttötarkoituksia!
  - Käyttökohteet selkeytetty ja käyttö ohjeistettu riittävällä tasolla
  - Kansallisissa (pohja)tietomalleissa palveluille ja esim. yksiköiden palvelujen kuvaamiselle
    - Luokittelutekijöille paikat tietomalleihin (ei luokitusasia vaan tietomalliasia)

Palvelujen luokittelutekijöitä

(luonnos, täydennykset mahdollisia)

- Palvelua kuvailevat (ehdokkaita pääluokittelutekijöiksi)
  - Sisältö (palvelussa tehtävä ydintoiminta)
    - Lakisääteinen tehtävä (palveluntuottajan tai järjestäjän)
      - Mm. sosiaalihuollon palvelutehtävien ja palvelujen luokittelut, säädöksissä ilmaistut sote-palvelut
    - Tarvittavat osaamiset / kyvykkyydet
      - Ammattiryhmittäin luokitellut palvelut
      - Erikoisaloittain luokitellut palvelut
  - Kohderyhmä(t)
    - Ikäryhmä
    - Palvelutarpeen / tarpeiden perusteella muodostettu ryhmä
  - Yhteys- tai asiointitapa / asiointitavat?
- Palveluun tai sitä tarjoavaan yksikköön tietystä näkökulmasta liittyvät
  - Tuotantotapa?
  - Sektori (julkinen / yksityinen ml. järjestöt)?
  - Tiettyyn toimenpiteeseen liittyvä ”palvelun ydin” (onko oltava yllä ”sisältö” ryhmässä)?
  - Tulos?
  - Laatu (esim. haittavaikutukset)?
  - Palvelu- tai hoitopaikan tyyppi?
  - Saatavuus suhteessa vrk-aikoihin tai viikonpäivä/viikonloppu-akselilla?

Keskeisimmät
jatkotarkennuskysymykset:

1. Mitkä luokitukset vähintään
saatava vastaavuuksien kautta osaksi
yhteensopivaa kokonaisuutta?

2. Mitkä luokittelutekijät laajimmin
tarpeen – sisältö, kohderyhmä,
asiointitapa, muita?

3. Mitkä ”pohjaluokituksiksi”
pääluokittelutekijöihin?
-juuri tiettyä näkökulmaa
kattavimmin kuvaavat
-Ei välttämättä suoraan kohdan 1
luokitus (lähtökohtana

Jatkotarkennuksia

- Ohjausryhmäjäsenten ja käynnissä olevien hankkeiden näkemykset ehdotetusta suunnasta ja tarvittavista toimenpiteistä
  - Ohjausryhmäjäsenten kommentit 26.2.2021 mennessä, ks. edellinen kalvo
- Päätökset omistajuudesta ja koordinaatiosta yhteensovittamisessa
- Eteneminen:
  - Tavoitetila ja etenemispolku vahvistetaan luokitusstrategian kautta (joko nykyehdotuksen pohjalta tai muokattuna)
  - Rajaukset ja ensisijaisesti pohjana käytettävien valinta / tarkennukset
  - Tarvittavien jatkotoimenpiteiden organisointi
  - Ajankohtaisiin käytännön tarpeisiin vastaaminen(!)
- Nopeimmat etenemistavat ja resurssikysymykset
  - Osana Valtava/Toivo-kokonaisuutta?
  - Erillinen koordinaatio- ja yhteensovitusprojekti?
  - Keskeisimpien yhteensovittettavien / mukaan tulevien työkokonaisuuksien valinta

juha.mykkanen[at]thl.fi

persephone.doupi[at]thl.fi

Kiitos!